

Zeeland | Palliatieve sedatie

Palliatieve zorg in Zeeland

De zorg voor mensen die niet meer beter worden, is een vak apart. Iedere patiënt is weer anders. Ook familie en naasten hebben een grote rol. Daarnaast spelen er ethische afwegingen. Het Netwerk Palliatieve Zorg in Zeeland onderzocht een aantal palliatieve sedaties in Walcheren. Die bleken voor verbetering vatbaar. De uitvoering, de samenwerking tussen zorgverleners en de communicatie met de patiënt en diens familie. De oplossing bleek simpel: een cursus voor huisartsen en verpleegkundigen. Waarin ze elkaar leren kennen en praten over casussen in de praktijk. Daardoor verbeterde niet alleen de palliatieve zorg, het gaf ook zorg voor andere patiënten een positieve boost.

Samen zorgen voor de laatste slaap

Artsen en verpleegkundigen hebben vaak nog te weinig kennis en ervaring met palliatieve sedatie. In Zeeland gingen huisartsen en verpleegkundigen daarom samen op cursus. Doel was de onderlinge samenwerking te verbeteren. Dat hielp. Huisartsen en verpleegkundigen weten elkaar steeds beter te vinden. En dat komt ten goede aan de patiënt.

‘Wie heeft de regie?’

Als een patiënt die nog maar kort te leven heeft ernstige pijn heeft of heel erg benauwd is, kan een arts palliatieve sedatie geven. Palliatief betekent letterlijk ‘verzachten, verlichten’. En dat is precies wat er bij palliatieve sedatie gebeurt: het bewustzijn verlaagt, waardoor de patiënt rustig kan overlij-

den. Dat is niet hetzelfde als euthanasie. Palliatieve sedatie versnelt de dood niet; het verlicht de symptomen van een patiënt die op sterven ligt. Verpleegkundige Petra Schot gaf de afgelopen jaren cursussen ‘Multidisciplinaire samenwerking bij palliatieve sedatie’ aan huisartsen en verpleegkundigen in Zeeland. De cursus was een van de projecten in het verbeterprogramma Palliatieve zorg van ZonMw. Schot: ‘Bij palliatieve sedatie kan van alles misgaan. De sedatie wordt uitgevoerd door de verpleegkundige, de dokter is de opdrachtgever. Wie heeft de regie? Artsen mogen pas beginnen met sedatie als de patiënt nog maximaal twee weken te leven heeft. Vaak beginnen ze te vroeg, soms onder druk van de familie.’ Ook in de communicatie hapert er volgens Schot nogal eens wat. Tussen huisarts en verpleegkundige onderling, maar ook tussen de zorgverleners en de patiënt en zijn familie. ‘Geen sterven is gelijk’, zegt Schot. ‘Je hebt op zo’n moment heel veel spelers.

Verbeterprogramma Palliatieve Zorg

Het verbeterprogramma Palliatieve Zorg ondersteunt zorgaanbieders om met bestaande kennis en inzichten de palliatieve zorg te verbeteren. Speerpunten zijn:

- patiënten sterven op de plek van hun voorkeur.
- patiënten en naasten voeren zelf de regie.
- de zorg is goed op elkaar afgestemd.
- patiënten krijgen zorg die past bij hun wensen en behoeften.
- aandacht voor zorgbehoeften op lichamelijk, psychosociaal en spiritueel gebied.

Onderzoeksprogramma

Behalve een verbeterprogramma Palliatieve Zorg voert ZonMw ook een onderzoeksprogramma uit. Daarmee slaat ZonMw de brug tussen onderzoek en praktijk van de palliatieve zorg. Het onderzoeksprogramma is gericht op het verwerven van kennis over goede palliatieve zorg.

Nieuw Nationaal Programma Palliatieve zorg

De komende zes jaar wordt er ieder jaar 8,5 miljoen euro geïnvesteerd in een nieuw Nationaal Programma Palliatieve Zorg. ZonMw ontwikkelt het programma op verzoek van het ministerie van VWS. Doel van het programma is dat in 2020 iedere burger, zodra dat nodig is, verzekerd is van goede palliatieve zorg. Op de juiste plaats, op het juiste moment en met de juiste zorg en ondersteuning. Belangrijke thema's zijn onder andere: de kwaliteit van de laatste levensfase voor patiënt en naasten, belasting en burn-out van de mantelzorger, onderzoek naar proactieve zorgplanning en systematisch bestudeerde praktijkvoorbeelden.

De familie staat strak. Dan moet alles duidelijk zijn. Bijvoorbeeld wat het doel is van de sedatie: oppervlakkig soezen, diep slapen, of de patiënt rustig de nacht door laten komen. Het is belangrijk dat iedereen dezelfde verwachtingen heeft, en dat de neuzen dezelfde kant op staan. Dat voorkomt verwarring en geeft rust bij de familie.'

Goud waard

Tijdens de cursus is er alle tijd om daar aandacht aan te besteden. De cursus bestaat uit twee bijeenkomsten. Bij de eerste bijeenkomst komt de theorie aan bod, bij de tweede bijeenkomst staat samenwerking centraal. Op beide dagen worden er casussen besproken. Schot: 'Allerlei vragen komen aan bod. Wat is sedatie? Hoe doe je dat? Waar let je op bij de communicatie? Hoe voorkom je ruis op de lijn? En wat zijn de wettelijke regels? De arts neemt zelf een verpleegkundige mee uit zijn of haar werkgebied. Doordat ze elkaar leren kennen en samen aan opdrachten werken, ontstaan korte lijnen. Dat werkt drempelverlagend.'

Onderzoek door Nivel, het Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg, moet uitwijzen of de cursus het gewenste effect heeft. Schot is daar al van overtuigd: 'Deze cursus is goud waard. Nog steeds hoor ik van verpleegkundigen dat ze zoveel aan de cursus gehad hebben. Iedereen vindt het leerzaam. De bespreking van de casussen vinden mensen enorm stimulerend voor de samenwerking. Iedereen ziet het belang van multidisciplinaire samenwerking bij palliatieve sedatie. Door huisartsen en verpleegkundigen nu echt eens bij elkaar te zetten, is de samenwerking en de communicatie enorm geïntensiveerd. Dat is groots. Niet alleen voor terminale patiënten. Dit komt alle patiënten ten goede.'

Wat levert het op?

- Deelnemers doen kennis op over de theorie en praktijk van palliatieve sedatie.
- Betere samenwerking, overdracht en communicatie tussen artsen en verpleegkundigen.
- Artsen en verpleegkundigen zien het belang in van multidisciplinaire samenwerking bij palliatieve sedatie.
- De verbeterde samenwerking tussen artsen en verpleegkundigen heeft ook een positieve invloed op de zorg voor andere groepen patiënten.

Goede voorbeelden

Goed voorbeeld doet goed volgen. Daarom verspreidt het programma Palliatieve Zorg goede voorbeelden uit de praktijk die hun nut bewezen hebben en navolging verdienen. Zo kunnen ook andere zorgaanbieders profiteren van de opgedane kennis. Bekijk alle goede voorbeelden op www.goede-voorbeeldenpalliatievezorg.nl.